

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

**INFORMACIJA O
STANJU I PROGRAMIMA
RAZVITKA PARKA
PRIRODE "KOPAČKI RIT"**

Materijal pripremili:

- *Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Osječko-baranjske županije*
- *Javna ustanova "Park prirode Kopački rit"*
- *Hrvatske šume*
- *Hrvatske vode*

Osijek, rujna 2011.

INFORMACIJA O STANJU I PROGRAMIMA RAZVITKA PARKA PRIRODE "KOPAČKI RIT"

1. UVOD

Prostor Kopačkog rita je poplavno područje zaobalja Dunava. To je prostrano prirodno vlažno područje u kojem se zbog meandriranja tokova, poplava, zasipanja i ostalih morfoloških promjena razvio splet rukavaca, kanala i naplavnih površina obraslih močvarnom vegetacijom i šumom.

Bogatstvo više od 40 biljnih zajednica, zajedno s dinamikom vode, pruža idealne uvjete za razvoj bogatog životinjskog svijeta. Kako se u Kopačkom ritu na malom prostoru jedna pored druge pružaju bare i grede s nekoliko biljnih i životinjskih zajednica, flora i fauna je izuzetno bogata. Od samog broja vrsta značajnija je činjenica da se tu nalaze velike i stabilne populacije mnogih ugroženih i rijetkih vrsta, poput orla štekavca, patke nJORKE, malog vranca, crne rode, stepskog sokola, obične vidre itd. Kopački rit predstavlja i najvažnije mjesto za ribarstvo Dunava u Srednjoj Europi.

Zbog svega toga Hrvatski sabor je 1967. godine donio prvi akt o zaštiti tog područja i to **Zakon o proglašavanju poplavnog područja Kopački rit upravljanim prirodnim rezervatom** ("Narodne novine" broj 45/67.) koje je obuhvaćalo 177,00 km². Nakon toga, Savjet za zaštitu prirode Hrvatske 1969. godine **donosi Rješenje o utvrđivanju granice užeg područja Upravljanog prirodnog rezervata Kopački rit** ("Narodne novine" broj 48/69.) koje je obuhvaćalo oko 77,00 km² (7.700 ha) područja današnjeg Posebnog zoološkog rezervata. Ta površina je 1973. godine smanjena na 62,34 km².

Naziv zaštićenog područja mijenjao je dva puta ime zbog promjena terminologije vezane uz Zakon o zaštiti prirode.

Tijekom 1976. godine temeljem tadašnjeg Zakona o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 54/76.) uže područje **Upravljanog prirodnog rezervata** dobiva status **Specijalnog** (danas posebnog) **zoološkog rezervata, a šire područje dobiva status Parka prirode.**

Hrvatski sabor 1999. godine potvrđuje zaštitu Kopačkog rita **Zakonom o Parku prirode Kopački rit** ("Narodne novine" broj 45/99.) kada su njegove granice proširene tako da obuhvaćaju sve površine na lijevoj obali Dunava pa njegova površina utvrđena tim Zakonom iznosi 177,00 km². Državni zavod za zaštitu prirode je 2007. godine dostavio izračun podataka o površini Parka prirode "Kopački rit" u GIS-u i ona iznosi 23.126,28 ha.

Zakon o zaštiti prirode ("Narodne novine" broj 70/05., 139/08. i 57/11.; u daljnjem tekstu: Zakon) u članku 13. **park prirode** definira kao prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora s ekološkim obilježjima međunarodne i nacionalne važnosti, s naglašenim krajobraznim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima. U parku prirode dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloga. Način obavljanja gospodarskih djelatnosti i korištenje prirodnih dobara u parku prirode utvrđuje se uvjetima zaštite prirode.

Isti Zakon u članku 12. **posebni rezervat** definira kao područje kopna i/ili mora od osobitog značenja radi svoje jedinstvenosti, rijetkosti ili reprezentativnosti, ili je stanište ugrožene divlje svojte, a osobitog je znanstvenog značenja i namjene. U posebnom rezervatu nisu dopuštene radnje i djelatnosti koje mogu narušiti svojstva zbog kojih je proglašen rezervatom (branje i uništavanje biljaka, uznemiravanje, hvatanje i ubijanje životinja, uvođenje novih bioloških svojti, razni oblici gospodarskog i ostalog korištenja i slično.). U posebnom rezervatu dopušteni su zahvati, radnje i djelatnosti kojima se održavaju ili poboljšavaju uvjeti važni za očuvanje svojstava zbog kojih je proglašen rezervatom, dok se posjećivanje i razgledavanje može zabraniti ili ograničiti mjerama zaštite.

Zbog izuzetnog bogatstva faune ptica, a osobito rijetkih i ugroženih vrsta, Kopački rit je od 1989. godine uvršten na listu **europskih ornitološki značajnih područja** (u originalu: IBA - Important Bird Area), a od 1993. Kopački rit je uvršten i na listu Ramsarskih područja.

2. POLOŽAJ PARKA PRIRODE "KOPAČKI RIT" U ODNOSU NA TERITORIJALNO USTROJSTVO

Prema važećem teritorijalnom ustrojstvu Republike Hrvatske, Park prirode "Kopački rit" u cijelosti se nalazi u Osječko-baranjskoj županiji u tri jedinice lokalne samouprave:

- 75,7% Parka prirode - nalazi se na području **Općine Bilje**,
- 24,0% Parka prirode - nalazi se na području **Općine Kneževi Vinogradi**,
- 0,3% Parka prirode - nalazi se na području **Grada Osijeka**.

Izvor podataka: Prostorni plan Parka prirode "Kopački rit" ("Narodne novine" broj 24/06.)

3. STRUKTURA POVRŠINA I VLASNIČKO STANJE

Područje Parka prirode dijelom čine šume i šumsko zemljište (neobraslo ili obraslo), brojne i promjenljive vodne površine, a na sjeverozapadnom i sjeveroistočnom dijelu izdvajaju se veće površine obradivoga poljoprivrednog zemljišta. Struktura površina u Parku prirode je sljedeća:

Redni broj	Korištenje površina	km ²
1.	Gospodarske šume (obraslo)	48,09
2.	Šume posebne namjene (obraslo)	22,20
3.	Poljoprivredno zemljište	22,57
4.	Građevinsko	0,44
5.	Vode	22,38
6.	Ostalo (neobraslo šumsko i neplodno zemljište, putevi i kanali)	113,26
UKUPNO:		228,94

Izvor podataka: Prostorni plan Parka prirode "Kopački rit" ("Narodne novine" broj 24/06.)

Vlasništvo na području Parka prirode je dvojako:

- **vlasništvo Republike Hrvatske** - koriste različiti korisnici:
 - a) Republika Hrvatska - cca 13,15% površine
 - b) Hrvatske šume d.o.o. - 71,10%-82% površine
 - c) Hrvatske vode - 4,9%-6,14% površine
 - d) "Belje" d.d. Darda - 6,15%-9,3% površine
 - e) Javna ustanova - 0.06% površine
 - f) ceste javno dobro - 1,48% površine

(Republika Hrvatska i jedinice lokalne samouprave)

- **privatno vlasništvo** - 1,92% površine.

Izvor podataka: Prostorni plan Parka prirode "Kopački rit" ("Narodne novine" broj 24/06.)

Korisničko stanje razlikuje se ovisno o izvoru podataka (Katastar, Hrvatske šume) tako da postoje razlike kako u ukupnoj površini tako i u udjelu pojedinog korisnika. To se posebno odnosi na korisnike navedene pod b), c) i d).

4. NAJVAŽNIJI PRAVNI SUBJEKTI S JAVNIM OVLASTIMA KOJI DJELUJU NA PODRUČJU PARKA PRIRODE "KOPAČKI RIT"

Na području Parka prirode djeluju tri najvažnija pravna subjekta s javnim ovlastima:

- JAVNA USTANOVA "PARK PRIRODE KOPAČKI RIT"
- HRVATSKE ŠUME, d.o.o.
- HRVATSKE VODE, pravna osoba za upravljanje vodama.

Sva tri subjekta provode javne ovlasti u skladu sa zakonskim propisima.

4.1. JAVNA USTANOVA "PARK PRIRODE KOPAČKI RIT"

Temeljem članka 72. stavak 2. Zakona, javne ustanove za upravljanje parkovima prirode osniva Republika Hrvatska uredbom Vlade Republike Hrvatske, a djelatnost im je zaštita, održavanje i promicanje zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara. Javne ustanove koje upravljaju parkovima prirode nadziru i način obavljanja dopuštenih gospodarskih djelatnosti u cilju osiguranja racionalnog i održivog korištenja prirodnih dobara, kao i provođenje uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravljaju. Javna ustanova može obavljati i druge djelatnosti određene aktom o osnivanju i Statutom ustanove, koje služe obavljanju osnovne djelatnosti. Vlada je, temeljem tada važećeg Zakona, 11. rujna 1997. godine donijela **Uredbu o osnivanju Javne ustanove "Park prirode Kopački rit"** ("Narodne novine" broj 96/97.; u daljnjem tekstu: Javna ustanova).

Sukladno **Statutu i Pravilniku o unutarnjem ustroju i načinu rada**, rad Javne ustanove je organiziran kroz sljedeće unutarnje ustrojstvene jedinice:

1. Ured ravnatelja,
2. Služba općih i zajedničkih poslova,
3. Služba stručnih poslova zaštite, održavanja i očuvanja Parka prirode,
4. Služba nadzora,
5. Služba čuvara prirode,
6. Služba za prezentacijske aktivnosti,
7. Služba za ugostiteljstvo i trgovinu,
8. Tehnička služba i služba održavanja.

Javna ustanova trenutno upošljava 28 radnika a prema potrebi zapošljava i sezonske radnike, osobito osoblje za edukaciju posjetitelja i provođenje programa posjećivanja.

4.2. HRVATSKE ŠUME, d.o.o.

Gospodarenje šumama u Republici Hrvatskoj regulirano je **Zakonom o šumama** ("Narodne novine" broj 140/05., 82/06., 129/08., 80/10. i 124/10.) čime je uređen uzgoj, zaštita, korištenje i raspolaganje šumom i šumskim zemljištem kao prirodnim bogatstvom, a s ciljem održavanja biološke raznolikosti te osiguranja gospodarenja na načelima gospodarske održivosti, socijalne odgovornosti i ekološke prihvatljivosti.

Radi organiziranog i stručnog gospodarenja šumama, **Pravilnikom o uređivanju šuma** ("Narodne novine" broj 111/06. i 141/08.) ustanovljene su gospodarske jedinice. Park prirode "Kopački rit", uključivo i Posebni zoološki rezervat prostire se na području Šumarija Tikveš i Darda, odnosno na gospodarskim jedinicama "Dvorac-Siget", "Tikveške podunavske šume" i "Kopačevske podunavske šume".

Danas na području cijele Baranje Hrvatske šume zapošljavaju 139 djelatnika (radi usporedbe LŠG "Jelen" 1991. godine zapošljavalo je 720 djelatnika).

Ne može se precizno reći koliko je točno djelatnika Hrvatskih šuma zaposleno na samom području Parka prirode budući je organizacijska struktura Hrvatskih šuma ustrojena po šumarijama. Na području Parka prirode uglavnom rade djelatnici Šumarije Darda (33 djelatnik) i Šumarije Tikveš (43 djelatnika), a po potrebi rade i djelatnici drugih šumarija.

4.3. HRVATSKE VODE, pravna osoba za upravljanje vodama

Pravna osoba za upravljanje vodama Hrvatske vode, osnovana je temeljem **Zakona o vodama** ("Narodne novine" broj 107/95. i 150/05.), a nastavlja poslovati po odredbama Zakona o vodama ("Narodne novine" broj 153/09.), koji je stupio na snagu 01.siječnja 2010.godine. Spomenutim Zakonom se uređuje pravni status voda, vodnoga dobra i vodnih građevina, upravljanje kakvoćom i količinom voda, zaštita od štetnog djelovanja voda, detaljna melioracijska odvodnja i navodnjavanje, djelatnosti javne vodoopskrbe i javne odvodnje, posebne djelatnosti za potrebe upravljanja vodama, institucionalni ustroj obavljanja tih djelatnosti i druga pitanja vezana za vode i vodno dobro. Hrvatske vode obavljaju poslove propisane člankom 186. Zakona o vodama, kao javna služba. Upravljanje vodama obavlja se u cilju osiguranja dovoljnih količina kvalitetne pitke vode za vodoopskrbu stanovništva, osiguranja potrebnih količina vode odgovarajuće kakvoće za različite gospodarske i osobne potrebe, zaštita ljudi i njihove imovine od poplava i drugih oblika štetnog djelovanja voda i postizanje i očuvanje dobrog stanja voda radi zaštite života i zdravlja ljudi, zaštite njihove imovine, zaštite vodnih i o vodi ovisnih ekosustava.

Hrvatske vode svoje aktivnosti obavljaju temeljem godišnjeg plana upravljanja vodama koji je usklađen s Financijskim planom za tekuću godinu, Planom upravljanja vodnim područjem, Višegodišnjim planom gradnje i Strategijom upravljanja vodama. Temeljem članka 201. Zakona o zaštiti prirode pravne osobe koje upravljaju vodama dužne su uskladiti planove upravljanja s odredbama tog Zakona u roku od dvije godine od dana njegovog stupanja na snagu (tj. do 28. svibnja 2007. godine).

Hrvatske vode izradile su Vodnogospodarsku osnovu Hrvatske - Strategiju upravljanja vodama koju je Hrvatski sabor donio na 5. sjednici 15. srpnja 2008. godine ("Narodne novine" broj 91/08. od 6. kolovoza 2008. godine). Vodnogospodarska osnova Hrvatske - Strategija upravljanja vodama temeljni je planski dokument kojim se utvrđuju vizija, misija, ciljevi i zadaci državne politike u upravljanju vodama u dugoročnom razdoblju.

Vodnogospodarska ispostava Baranja, kao ispostava vodnogospodarskog odjela za vodno područje sliva Drave i Dunava Osijek, u cijelosti upravlja vodama na području Baranje.

U granicama Parka prirode izdvajaju se dvije hidrološke i hidrografske cjeline: inundacija Dunava i dio branjenog melioracijskog područja. Dio branjenog melioracijskog područja, kako na desnoj tako i na lijevoj obali je izgradnjom nasipa za obranu od poplava izuzeto iz poplavnog područja stvorenog stoljetnim meandriranjem. Desna inundacija Dunava obuhvaća 12.655 ha, na oko prosječno 82 m n.m. kojemu posebno obilježje daje dinamika plavljenja uzrokovana oscilacijama Dunava. Vodostaji srednje visokih voda ulaze u područje i plave ga. Vode na poplavnom području na jednom mjestu talože nanose, a na drugom mjestu produbljuju teren pa cijelo područje dobiva valoviti izgled. Tako nastaju bare (depresije) i grede (povišena područja) koje se u visinskoj razlici od nekoliko metara pružaju stotinama metara jedna uz drugu. Lijeva inundacija Dunava je površinom znatno manja jer se nasipi za obranu od poplava protežu znatno bliže obali rijeke, a veće poplavne površine su još preostale na predjelima zvanim Zvjerinjak i Srebrenica.

Odlukom Državne uprave za vode (iz 2000. g.) na prijedlog Hrvatskih voda određena je vanjska granica uređenog inundacijskog pojasa uz desnu obalu Dunava od rkm 1420+700 do rkm 1390+000, koja većim dijelom prolazi Parkom prirode te je veći dio istog u utvrđenom inundacijskom pojasu. Prema odredbama Zakona o vodama u uređenom inundacijskom pojasu zabranjeno je obavljati radnje kojima se može pogoršati vodni režim i povećati stupanj ugroženosti od štetnog djelovanja voda. Sve zemljišne čestice u utvrđenom inundacijskom pojasu imaju karakter vodnog dobra.

5. DJELATNOST PRAVNIH OSOBA S JAVNIM OVLAŠTIMA NA PODRUČJU PARKA PRIRODE "KOPAČKI RIT"

5.1. DJELATNOST JAVNE USTANOVE

Djelatnost Javne ustanove definirana je člankom 73. Zakona o zaštiti prirode, Statutom, i drugim podzakonskim aktima. Ustanova provodi svoje aktivnosti temeljem Plana upravljanja i Godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja.

Temeljem Statuta, Javna ustanova je osnovana radi upravljanja Parkom prirode i Posebnim zoološkim rezervatom Kopački rit sukladno Zakonu. Djelatnost Ustanove je zaštita, održavanje i promicanje ovog zaštićenog područja u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara. Pri tome se štite biljni i životinjski svijet, staništa, ekosustavi, voda i vodni režimi, krajobrazne i druge vrijednosti te druge znamenitosti u cilju zaštite područja. Temeljem Statuta, obavljanje spomenute djelatnosti podrazumijeva i poslove neposredne zaštite i nadzora zaštićenog područja, prihvata, informiranje, stručno vođenje, razgledavanje i prijevoz posjetitelja te ekološku poduku posjetitelja.

Javna ustanova svoju djelatnost provodi na temelju Plana upravljanja i Godišnjih programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja, a koji detaljno definiraju sve planirane poslovne aktivnosti. Poslovne aktivnosti moguće je svrstati u 4 osnovne grupe, kako slijedi:

- ostvarivanje projekata iz područja zaštite, održavanja i očuvanja područja, a koji će omogućiti očuvanje temeljnih prirodnih i kulturnih vrijednosti te osigurati dugoročan održivi razvoj područja na dobrobit lokalnog stanovništva i zajednice,
- planove za provođenje svih mjera nadzora područja s ciljem njegove zaštite,
- planove za održavanje infrastrukture i okoliša,
- promicanje vrijednosti zaštićenog područja.

Programi i aktivnosti koji su se provodili tijekom 2010. i koji se provode u 2011. godini su kako slijedi:

a) Plan upravljanja Parkom prirode "Kopački rit" (u daljnjem tekstu: Plan upravljanja)

Sukladno članku 80. i 81. Zakona, upravljanje Parkom prirode i Posebnim zoološkim rezervatom provodi se na temelju Plana upravljanja i Godišnjeg programa zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja PP Kopački rit. Plan upravljanja Parkom prirode donijet je tijekom 2011. godine.

Njime su određene razvojne smjernice, način izvođenja zaštite, korištenja i upravljanja zaštićenim područjem te pobliže smjernice za zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti zaštićenog područja, uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva.

b) Provođenje znanstvenih i stručnih studija i monitoringa

Monitoring ornitofaune

Ustanova je tijekom 2010. godine radila monitoring gniježđenja orla štekavca sukladno Akcijskom planu, monitoring gniježđenja crne rode, zatim monitoring gniježđenja i zimsko prebrojavanje ptica močvarica. Pored toga Javna ustanova posvetila je osobitu pažnju praćenju gniježđenja kolonijalnih vrsta ptica močvarica (veliki vranici, čaplje, galebovi, čigre).

Monitoring mammofaune

Tijekom 2010. godine obavljen je monitoring rike jelena te dabra i vidre. Prikupljeni su podaci o gustoći, brojnosti i rasprostranjenosti populacije navedenih vrsta, a svi podaci su uneseni u bazu podataka.

Monitoring ihtiofaune Parka prirode i kartiranje mrjestilišta riba

Tijekom 2010. godine na području Parka prirode vršena su daljnja istraživanja ihtiofaune, odnosno obavljena su uzorkovanja na području Posebnog zoološkog rezervata (Kopačko jezero, kanal Čonakut, Novi kanal i jezero Sakadaš). Svi podaci su obrađeni i pohranjeni u bazu podataka Ustanove.

Inventarizacija i kartiranje invazivnih vrsta biljaka

Tijekom 2010. godine nastavljena je inventarizacija i kartiranje invazivne grmolike vrste biljke čivitnjače (*Amorpha fruticosa*), a ista je dijelom uklonjena iz područja Gabrijele, koji se nalazi u sastavu Parka prirode. Inventarizacija, kartiranje i uklanjanje ove invazivne vrste, nastaviti će se i ubuduće, ovisno o sredstvima i mogućnostima.

Provedba projekta "Restauracija staništa i razvoj turizma u Kopačkom ritu - Slobodno pašarenje kao ekološki i socio-ekonomski impuls za Podunavlje"

Putem navedenog projekta zapuštena pašnjačka površina na području Danochata je ispašom pomoću Slavonsko-srijemskog goveda poprimila karakteristike pašnjaka, što se može jasno vidjeti po habitusu i sastavu određenih vrsta biljaka. Projekt završio krajem 2010. godine i polučio je dobre rezultate, stoga planiramo uspostavu novog projekta na novoj lokaciji, a što će ovisiti o mogućnostima financiranja iz EU fondova.

Praćenje tektonskih i hidrogeoloških aktivnosti Parka prirode Kopački rit - hidrogeološka komponenta

U 2010. godini s Geodetskim fakultetom iz Zagreba nastavljena je suradnja kroz projekt "Praćenje tektonskih i hidrogeoloških aktivnosti PP Kopački rit" - hidrogeološka komponenta. Riječ je o višegodišnjem projektu. U suradnji sa Rudarsko-geološko naftnim fakultetom iz Zagreba nastavljena je provedba hidrogeološke komponente istog projekta, te je prikupljan sediment unutarnjih voda radi izvršenja njegove kvalitativne analize.

Monitoring podzemnih voda

Javna ustanova redovito obavlja mjerenje podzemnih voda na slijedećim lokacijama: Kompleks dvorca Tikveš, selo Tikveš, Zlatna greda, Malomkut. Stanje se prati tijekom cijele godine.

Monitoring vodostaja Dunava i unutarnjih voda Kopačkog rita

Tijekom 2010. godine nastavljeno je prikupljanje dostupnih podataka o vodostaju Dunava i unutarnjih voda Kopačkog rita, kojima se redovito popunjavala baza podataka Ustanove.

Akcijski plan za zaštitu vodenih i močvarnih staništa

Javna ustanova je tijekom 2010. godine u suradnji sa Poljoprivrednim fakultetom iz Osijeka utvrdila rasprostranjenost te izradila popis vodenih i močvarnih staništa te ugroženih i zaštićenih vrsta biljaka. Također su se terenskim obilascima prikupile biljne vrste koje su herbarizirane u svrhu izrade herbarijske zbirke Parka prirode Kopački rit. Istraživanja i monitoring nastaviti će se i u idućoj godini.

Akcijski plan zaštite šume Kompleksa dvorca Tikveš

U 2010. godini izrađen je Akcijski plan zaštite šume Kompleksa dvorca Tikveš, koji obuhvaća mjere koje bi uključivale sanaciju suhih grana i suhog drveća te restauracijske i zaštitne mjere.

Projekt Posadi drvo i nastat će drvored

Javna ustanova je u 2010. godini pokrenula projekt pod nazivom "Posadi drvo i nastat će drvored". Do sada je posađen dio drvoreda autohtonih vrsta voćaka u Parku uz cestu Podunavlje - Kozjak. Kupnja voćaka i zaštitnog materijala financira se isključivo putem donacija. Ovaj projekt planira se nastaviti i ubuduće, dok se ne formira cjelokupni planirani drvored.

Projekt posvoji pticu

Projekt se provodi od 2007. godine koji i nadalje traje. Ustanova je redovito promovirala ovaj projekt.

c) Programi očuvanja ekosustava

Program zaštite ribnjaka Podunavlje - napuštanjem proizvodnje na ribnjacima Podunavlje s ekološkog staništa gube se izuzetno vrijedna vlažna i močvarna staništa mnogobrojnih biljnih i životinjskih vrsta (osobito za ptice močvarice), a sa staništa razvoja ekološki prihvatljivih vidova turizma gubi izuzetno značajan resurs za Park. Ustanova je također tijekom 2010. godine vlastitim sredstvima financirala popravak neodržanih i zapuštenih ispusta (pregrada), kako bi osigurala zadržavanje vode, koja se u iste upuštala u suradnji sa Hrvatskim vodama tijekom poplavnog razdoblja.

d) Održavanje okoliša i postojećih posjetiteljskih putova i staza

Tijekom 2010. i prvoj plovci 2011. godine, Ustanova je kontinuirano radila na održavanju postojećih putova i posjetiteljskih staza, te je napravljen veći dio redizajna oznaka poučnih staza postavljenih ranijih godina. Uz Podunavske kanale postavljene su nove obavijesne table, postavljena je poučna staza u sklopu projekta "Restauracija staništa i razvoj turizma u Kopačkom ritu. Slobodno pašarenje kao ekološki i socio-ekonomski impuls za Podunavlje." Obavljeno je hortikulturno uređenje Prijemnog centra i Kompleksa dvorca Tikveš, obnovljeni su koševi i klupe, itd.

Poučna staza "Stari brijest", obogaćena je novim sadržajima, postavljene su tri promatračnice i drvene klupe za učionicu na otvorenom, a sve s ciljem kako bi se proširila i unaprijedila turistička ponuda Parka prirode, te educirali posjetitelji o vrijednosti i biološkoj raznolikosti šuma poplavnog područja i vlažnih livada.

Za potrebe posjetitelja Parka prirode Kopački rit, na pristaništu "Veliki Sakadaš" izgrađena je sanitarna jedinica, a u tijeku je prikupljanje financijskih sredstava za njezino unutarnje uređenje.

Međunarodne biciklističke rute "Panonski put mira" i "Dunavska ruta" prolaze kroz Kopački rit koji je postao prvi Hrvatski centar za cikloturiste. Kako bi se mjerio promet na odabranoj kontrolnoj točki, a koji je vidljivo u porastu, tijekom 2008. godine ispod slavaluka, u blizini Prijemnog centra Kopačevo, uz županijsku prometnicu Kopačevo-Podunavlje - Kozjak postavljen je "ECO-COUNTER", sustav za brojanje prolaza vozila i pješaka. Navedenu infrastrukturu financirao je GTZ iz Republike Njemačke.

Prikupljanje otpada obavlja se kontinuirano u sklopu redovnih dnevnih aktivnosti.

e) Nastavak radova na obnovi Komplexa dvoraca Tikveš

Od 1991. godine Komplex dvoraca Tikveš je u vlasništvu Republike Hrvatske, a 2000. godine dodijeljen je na uporabu i upravljanje Javnoj ustanovi. Tijekom Domovinskog rata sve građevine i postojeća infrastruktura su u potpunosti devastirane. Javna ustanova je jedan dio objekata u Komplexu dvorac Tikveš obnovila, gdje su dostupni sadržaji vezani uz zaštitu, istraživanje i monitoring prirode i okoliša, organizaciju, razmjenu i globalno povezivanje podataka, edukaciju u prirodi, održavanje simpozija, boravak turista itd. Nastavak radova na obnovi ovisi o budućim raspoloživim sredstvima Državnog proračuna.

f) Posjetiteljski programi Parka prirode Kopački rit

Javna ustanova "Park prirode Kopački rit" je tijekom 2010. kao i početkom 2011. godine kontinuirano radila na razvoju programa posjećivanja.

Uz postojeće programe obilaska Posebnog zoološkog rezervata brodovima, u ponudu je uvršten i novi vrlo atraktivan program obilaska Posebnog zoološkog rezervata čamcima, koji je vrlo dobro prihvaćen od strane posjetitelja.

Javna ustanova u svojoj ponudi ima i mogućnost obilaska i razgledavanja Parka prirode Kopački rit biciklom. Posjetitelji bicikle mogu iznajmiti na Prijemnom centru Parka prirode Kopački rit.

Javna ustanova je osmislila, postavila i uredila izložbeni prostor u Bio-ekološkoj stanici u kompleksu dvoraca Tikveš. Izloženi su herbarizirani primjerci biljaka i drugi eksponati koje je Ustanova prikupila tijekom godina.

U Bio-ekološkoj stanici, Javna ustanova je otvorila drugu suvenirnicu na području Parka prirode "Kopački rit".

Valja napomenuti kako Ustanova radi na razvoju novog programa, vožnje kanuima u Kopačkom ritu koji će još dodatno obogatiti ponudu Parka prirode. Očekuje se da će ovaj program biti uspostavljen u proljeće.

Ponudom niza novih kvalitetnih programa i akcija, Kopački rit postaje vrlo zanimljivija destinacija posjetiteljima svih kategorija.

g) Suradnja Javne ustanove s javnim poduzećima i lokalnom samoupravom pri obnovi i izgradnji javne infrastrukture

Javna ustanova i nadalje podupire ulaganja ostalih poslovnih subjekata u obnovi i izgradnji infrastrukture od kojih su neki izvedeni 2010. godine, a neki se izvode i u 2011. godini:

- radovi na održavanju nasipa Dunav-Drava i Zmajevac - Kopačevo koji se nalaze na području Parka prirode "Kopački rit"
- održavanje županijske ceste: Podunavlje - Kozjak - Tikveš.
- obnova mosta preko vodotoka Čarna na prometnici Tikveš - Zlatna Greda.

h) Suradnja Javne ustanove Park prirode Kopački rit sa Nacionalnim parkom Dunav - Drava iz Mađarske

Nakon uspješne suradnje kroz projekt Ekološka mreža Nacionalni park Dunav-Drava-Park prirode "Kopački rit", Javna ustanova i Nacionalni park Dunav-Drava iz Mađarske i nadalje uspješno surađuju putem zajedničkih radionica i sastanaka vezanih za razmjenu podataka o stanju u prirodi.

Vrijedi istaknuti da je Ustanova aktivna u suradnji sa zaštićenim područjima izvan granica Republike Hrvatske, a posebno s parkovima Republike Mađarske, Austrije i Njemačke.

i) Provedba projekta "Danubeparks"

Tijekom 2010. godine Javna ustanova Park prirode Kopački rit bila je domaćin radionica "Eko turizam" i "Orao štekavac" planiranih provedbom projekta "Danubeparks", čiji cilj je unaprjeđenje zaštite prirode preko granica zaštićenih područja, suradnja, razmjena mišljenja i razvijanje međusobnih odnosa. U sklopu istog projekta, Ustanova je tijekom lipnja 2010. godine sudjelovala i na međunarodnoj konferenciji asocijacije "Danubeparks".

j) Razminiranje površina Parka prirode

Unatoč dosadašnjim naporima za prikupljanje financijskih sredstava za razminiranje i realizaciju uklanjanja minsko-eksplozivnih naprava u 2010. godini, preko 37 km² Posebnog zoološkog rezervata je prema podacima Hrvatskog centra za razminiranje još uvijek svrstano u kategoriju minski sumnjivog područja.

k) Nadzor područja

Zadace Službe nadzora Javne ustanove definirane su Zakonom kroz opisane nadležnosti i ovlasti. Nadzorom su obuhvaćene sljedeće aktivnosti:

- nadzor rada korisnika Parka prirode,
- nadzor ribolovnog područja,
- nadzor kanalske mreže i ostalih vodenih površina,
- nadzor kretanja i prometovanja posjetitelja,
- nadzor rada izvođača radova u Parku prirode,
- protupožarna zaštita,
- posebni uvjeti i zadace - kod ekstremnih prirodnih uvjeta.

l) Promicanje Parka prirode Kopački rit

Promidžba Parka prirode temelji se na međunarodnom značaju Kopačkog rita kao jednog od najvećih očuvanih ekosustava Europe. Javna ustanova je angažirana i na promidžbi eko-turizma i ruralnog turizma regije, a sve u suradnji s lokalnim stanovništvom, turističkim zajednicama. Osječko-baranjskom županijom te domaćim i međunarodnim turističkim agencijama i predstavnicima svih medija.

Promocija Parka tijekom 2010. godine odvijala se intenzivno, putem svih medija. Vrijedno je spomenuti brojne reportaže koje opisuju ljepotu prirode i značaj ovog zaštićenog područja, objavljene putem televizije i radio postaja. Prilozi o Parku prirode Kopački rit su objavljeni i u brojnim časopisima.

Kao i prethodnih godina, tako i 2010. godine u suradnji sa HTZ-om, Kopački rit su posjetili predstavnici i inozemnih medija (Nizozemske, Češke, Slovenije, Njemačke, Austrije, Francuske, Japana, Belgije...).

Tijekom 2010. godine također su provedene promotivne aktivnosti povodom slijedećih datuma značajnih u zaštiti prirode i to:

- Svjetski dan zaštite močvarnih staništa
- Svjetski dan voda
- Dan planeta Zemlje
- Međunarodni dan biološke raznolikosti i Dan zaštite prirode
- Europska noć šišmiša.

U suradnji s partnerima tijekom 2010. godine održane su i promotivne akcije u Parku, kao što su: biciklijada kroz Park prirode Kopački rit u suradnji s Gradskim savezom za sportsku rekreaciju

"Sport za sve" iz Osijeka, manifestacija "Vilinska noć" u suradnji s restoranom Tikveš i Kormoran, radionica o govedima slavonsko-srijemski podolac u suradnji s učenicima OŠ Bilje, izložba fotografija Hrvoja Domazetovića u Gradskoj knjižnici Osijek povodom "Mjeseca knjige" i sl.

Akcije i promidžbeni programi u Parku prirode organizirani su u suradnji s lokalnim stanovništvom i gospodarskim subjektima okruženja.

m) Sudjelovanje na stručno-znanstvenim skupovima

Javna ustanova je sudjelovala na međunarodnom stručno-znanstvenom skupu XII. Ružičkini dani na temu "Danas znanost - sutra industrija", koji je održan u Vukovaru. Na skup je Ustanova prijavila stručni rad pod nazivom "Voda donosi Život", a predstavljen je izlaganjem plakata.

U 2010. godini Javna ustanova je sudjelovala na 2. Konferenciji o izvornim pasmina i sortama kao dijelu prirodne i kulturne baštine s međunarodnim sudjelovanjem. Na Konferenciji je Javna ustanova zajedno sa projektnim partnerom ARK Nature iz Nizozemske predstavila uspješno završeni projekt "Restauracija staništa i razvoj turizma u Kopačkom ritu - Slobodno pašarenje kao ekološki i socio-ekonomski impuls za Podunavlje". Konferencija je održana u organizaciji Državnog zavoda za zaštitu prirode i pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture.

n) Opći ciljevi upravljanja u budućem periodu

U narednom periodu Javna ustanova će i dalje djelovati sukladno zakonski zadanim ciljevima djelovanja i obvezama Republike Hrvatske, a temeljenim na potpisanim i ratificiranim međunarodnim konvencijama iz područja zaštite prirode i okoliša. Osnovne dugoročne ciljeve predstavljaju:

1. zaštita biološke raznolikosti Parka prirode, s osobitim osvrtom na zaštićene i strogo zaštićene vrste i njihova staništa,
2. zaštita i unaprjeđenje funkcija i vrijednosti vlažnih i močvarnih područja Parka,
3. upravljanje parkom u cilju održive upotrebe njegovih prirodnih vrijednosti putem razvoja ekološki prihvatljivih vidova djelatnosti poput turizma, ribarstva, poljoprivrede, šumarstva i lovstva.

Dugoročno gledano, Javna ustanova želi postati nezaobilazan pravni subjekt u regiji, čije aktivnosti doprinose zbližavanju s lokalnim stanovništvom, stvaranju pozitivne atmosfere zajedništva, razvijanju zajedničke odgovornosti za prirodu i prirodne resurse, edukaciji stanovništva, a također i poticanju razvoja okolnog područja te povećanja standarda života lokalnog stanovništva.

U **kratkoročnom** periodu Javna ustanova će nastaviti svoj rad sukladno Planu upravljanja, strogom provođenju mjera zaštite područja i promicanju svih vrijednosti Parka prirode, obnovi Komplexa dvoraca Tikveš i ostale infrastrukture, te poticanju razminiranja preostalih dijelova parka. Vrijedi istaknuti da će Javna ustanova nastaviti dosadašnji rad na nacionalnom i međunarodnom povezivanju sa srodnim ustanovama, te poticanju znanstveno-stručnog rada.

5.2. DJELATNOST HRVATSKIH ŠUMA

Park prirode "Kopački rit", uključivo i Posebni zoološki rezervat prostire se na području Šumarija Tikveš i Darda, na gospodarskim jedinicama "Dvorac-Siget", "Tikveške podunavske šume" i "Kopačevske podunavske šume". Za svaku od te tri gospodarske jedinice jednom u deset godina izrađuje se poseban stručni elaborat – program gospodarenja kojim se za razdoblje od 10 godina propisuju mjere gospodarenja i zaštite šuma, a koje odobravaju Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva posebnim rješenjem.

Za područje Parka prirode, uvjeti zaštite prirode izdani od Ministarstva kulture, ugrađuju se u programe gospodarenja, a u komisiji koja odobrava programe gospodarenja jedan član je i predstavnik Ministarstva kulture. Za gospodarsku jedinicu "Tikveške podunavske šume" Program gospodarenja

vrijedi za razdoblje 2008.-2017. godine, za "Dvorac - Siget" 2009.-2018., a kako je za gospodarsku jedinicu "Kopačevske podunavske šume" program istekao 31. 12. 2010. godine u postupku je donošenje novoga za razdoblje 2011.-2020. Temeljem tih usvojenih programa gospodarenja šumama, Hrvatske šume djeluju i provode aktivnosti - mjere zaštite i gospodarenja šumama na području Parka prirode. Temeljem članka 201. Zakona o zaštiti prirode pravne osobe koje gospodare šumom dužne su uskladiti šumsko-gospodarske osnove s odredbama tog Zakona prilikom njihove obnove ili prve revizije. U programe gospodarenja moguće je izvršiti uvid u šumarijama Tikveš i Darda i u Upravi šuma - Podružnica Osijek uz prethodnu suglasnost predstavnika Šumarije. Zakonom nije propisano sudjelovanje javnosti u njihovoj izradi i donošenju (npr. javna rasprava i sl.).

Hrvatske šume gospodare lovištem "Podunavlje-Podravlje" putem **lovnogospodarske osnove** usvojene od strane Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva (vrijedi za razdoblje 2006-2016.) u koju su ugrađeni uvjeti zaštite prirode izdani od strane Ministarstva kulture. Jedan član komisije bio je i predstavnik Ministarstva kulture. Od lovnog gospodarenja izuzeta je površina Posebnog zoološkog rezervata. Temeljem te usvojene lovnogospodarske osnove Hrvatske šume gospodare lovištem na području Parka prirode. U lovnogospodarsku osnovu moguće je izvršiti uvid u šumarijama Tikveš i Darda i u Upravi šuma - Podružnica Osijek uz prethodnu suglasnost predstavnika Šumarije. Zakonom o šumama nije propisano sudjelovanje javnosti u njezinoj izradi i donošenju (npr. javna rasprava i sl.).

- U razdoblju 1997.-2010. Hrvatske šume izvršile su sljedeće radove:
- biološka reprodukcija - ulaganja su iznosila ukupno 15.930.000,00 od toga u Posebnom zoološkom rezervatu oko 2.860.000,00 kn; navedeni iznosi utrošeni su za pripremu staništa i pošumljavanje (191 ha), zaštitu od biljnih bolesti i divljači, protupožarnu zaštitu, njegu sastojina, čuvanje šuma i izradu programa gospodarenja;
 - građevinske investicije i razminiranje - u ove radove uloženo je 15.600.000,00 kn, a izvršeni su radovi izgradnje šumskih cesta, obnova lovačkih domova, izgradnja i popravak mostova te razminiranje šumskog puta uz rijeku Dravu i kulture kanadske topole u šumskom predjelu Mali bazar;
 - tijekom 2011. godine u biološku obnovu šuma planira se uložiti 1.800.000,00 kn.

5.3. DJELATNOST HRVATSKIH VODA

Na području Parka prirode, Hrvatske vode su se angažirale na obnovi ratom oštećenih objekata vodnogospodarskog sustava i sanaciji korita i obala rijeke Dunav. Od vodnogospodarskih objekata obnovljene su crpne stanice (građevinski, strojarški i elektro dijelovi) Tikveš, Zlatna greda i Podunavlje; kanali (Glavni dovodni kanal do CS Tikveš, spojni kanal CS Tikveš i Zlatna greda) te je deminirana, a potom i obnovljena dionica (Kopačevo - CS Tikveš) Glavnog dunavskog nasipa. Za navedene radove financijska sredstva osigurana su zajmom Međunarodne banke za obnovu i razvoj. Tijekom 2011.godine Hrvatske vode će iz svog redovnog programa u održavanje i popravak nasipa Drava - Dunav i Glavni dunavski nasip uložiti cca 2,5 mil kuna, a u održavanju kanalske mreže cca 1,0 mil kuna.

U svrhu sanacije i stabilizacije obala i korita rijeke Dunav te sprječavanja prodiranja glavnog toka Dunava u Kopački rit, Hrvatske vode su započele sanaciju najugroženijih dionica na dijelu oko km 1393 i poteza od km 1400 do km 1410. U razdoblju od 2004.godine do sada izrađena je tehnička dokumentacija (Glavni projekt sanacije vodograđevina korita i desne obale r.Dunav na rkm 1393; Idejni projekt sanacije korita i desne obale Dunava na km 1400 do 1410; Glavni i izvedbeni projekti žurne sanacije regulacijskih vodograđevina na desnoj obali Dunava na potezu od km 1405 do km 1407 u cilju stabilizacije obale, tehničkog održavanja vodotoka i međunarodnog plovnog puta; Idejni projekt sanacije korita i desne obale Dunava od km 1380 do km 1400 u cilju tehničkog i gospodarskog održavanja vodotoka i međunarodnog plovnog puta; Idejni projekt sanacije korita i desne obale Dunava od km 1410 do km 1433 u cilju tehničkog i gospodarskog održavanja vodotoka i međunarodnog plovnog puta) u vrijednosti od 4,654 mil kn prema kojima se izvode radovi.

Do sada je na lokaciji oko km 1393 izvedena obaloutvrda, sanirani su zajedni izvedbom paralelne gradnje te je popravljena pregrada na starom toku Dunava - Petreš, a vrijednost izvršenih radova je oko 15 mil kn.

Na dijelu Dunava od km 1405 do km 1406 izvode se radovi na zaštiti desne obale Dunava i Kopačkog rita, izvedbom obaloutvrda i T-pera prema gore navedenoj dokumentaciji. Do sada je u sanaciju uloženo više od 39,5 mil kn, a do završetka radova potrebno je osigurati još oko 15,5 mil kn. Tijekom 2011. godine planiran je nastavak započetih radova u iznosu od 4,2 mil kuna.

Zbog izuzetno visokih financijskih ulaganja u sanaciju korita i obala Dunava, radovi se sufinanciraju u suradnji s dva ministarstva (Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva i Ministarstva mora, prometa i infrastrukture), te s Agencijom za vodne putove.

Radovi su obavljani prema posebnim uvjetima Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva i Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu prirode.

U narednom razdoblju planiraju se daljnje aktivnosti koje su preduvjet za realizaciju potrebnih radova, za što je potrebno usuglasiti rješenja sa suinvestitorima kao i sa Republikom Srbijom.

Iz tog razloga izrađena je kompletna projektna dokumentacija (idejni i glavni projekti sanacije korita i desne obale Dunava od km 1433 do km 1380) za tzv. gornji Dunav (od državne granice s Mađarskom do utoka rijeke Drave u Dunav), u ukupnoj vrijednosti nešto većoj od 4,654 mil kn, koja je temelj za izradu Studije utjecaja na okoliš za navedeni potez Dunava, koja je u tijeku izrade. U planu je nastavak izrade projekata i za „donji Dunav“ (dio Dunava nizvodno od ušća Drave u Dunav do Iloka, odnosno do državne granice sa Republikom Srbijom).

U svrhu praćenja kakvoće voda i zaštite od onečišćenja Parka prirode, Hrvatske vode provode monitoring na sljedećim lokacijama: Stara Drava-Ustava Kopačevo-prema selu, Stara Drava-Ustava Kopačevo-jezero Sakadaš, jezero Sakadaš sredina-površina, jezero Sakadaš sredina-dno. Tijekom 2010. godine uzorkovanje je provedeno 13 puta. Uzorkovanje i analizu kakvoće voda provodi Zavod za javno zdravstvo, a svrstavanje u vrste vrši se temeljem **"Uredbe o klasifikaciji voda"** ("Narodne novine" broj 77/98. i 137/08). Temeljem članka 4. Uredbe, vode se svrstavaju u pet vrsta od I. do V. vrste. Svrstavanje u vrste se obavlja na temelju uspoređivanja mjerodavne vrijednosti u skladu s čl. 8. Uredbe o klasifikaciji voda i dopuštene granične vrijednosti pojedinog pokazatelja.

Klasifikacija voda na temelju mjerodavnih vrijednosti pokazatelja kakvoće vode za 2010. godinu

SKUPINE POKAZATELJA	POKAZATELJI		PROFILI											
			STARA DRAVA Kopačevo		JEZERO SAKADAŠ Ustava Kopačevo		JEZERO SAKADAŠ Sakadaš površina		JEZERO SAKADAŠ Sakadaš 1 m od dna		DRAVA Prije utoka u Dunav (1,4 rkm)		DUNAV Granični profil RH-H (1429. rkm)	
FIZIKALNO-KEMIJSKI	pH		I	I	I	I	I	I	I	I	I	I	II	II
	Alkalitet	mg CaCO ₃ /l	I	I	I	I	I	I	I	I	II	II	II	II
	Električna vodljivost	μS/cm	IV	IV	IV	IV	III	III	III	III	I	I	II	II
REŽIM KISIKA	Otopljeni kisik	mgO ₂ /l	IV	V	IV	IV	IV	IV	V	V	I	II	I	II
	Zasićenje kisikom	%	IV		IV		IV		I		I			
	KPK (KMnO ₄)	mgO ₂ /l	IV		III		III		II		II			
	BPK ₅	mgO ₂ /l	V		IV		IV		II		II			

HRANJIVE TVARI	Amonij	mgN/l	III		III		III		IV		I		I	
	Nitriti	mgN/l	III		III		III		IV		II		II	
	Nitrati	mgN/l	II	III	II	III	II	V	II	V	III	III	III	III
	Ukupni dušik	mgN/l	II		II		I		II		II		III	
	Ukupni fosfor	mgP/l	III		II		V		V		II		II	

Generalna je ocjena da na području Parka prirode unazad nekoliko godina nema značajnih odstupanja u kvaliteti voda. Biološki pokazatelji tijekom 2010. godine nisu analizirani u uzorcima vode. Prema propisima EU ovi pokazatelji se u uzorcima vode određuju svake tri godine, na području PP Kopački rit određuju se tijekom 2011. godine.

Na temelju **Državnog plana za zaštitu voda** ("Narodne novine" broj 8/99.) vode Drave, Dunava i pritoka trebaju biti II. vrste (kategorija vode je planirana vrsta vode kojom se vodotoci, dijelovi vodotoka i druge vode razvrstavaju u skupine temeljem kategorizacije voda). U svrhu poboljšanja kvalitete vode trebalo bi planirati i uvođenje ekološke poljoprivrede što će smanjiti dotok nutrijenata (u prvom redu dušikovih i fosfornih spojeva) u vode Kopačkog rita.

Vežano uz obranu od poplava, nakon što su tijekom 2010. godine provedene mjere obrane od poplava zbog visokih vodostaja p. Karašice (Baranja), r. Drave i r. Dunava u mjesecima svibnju i lipnju, kao i obrana od poplava na lokalnim vodama u istom razdoblju, ponovni veliki vodni val Dunava zahvatio je područje Baranje i Kopačkog rita u siječnju 2010. godine.

Zbog povišenih temperatura zraka i naglog topljenja snijega, kao i zbog palih oborina na gornjem području sliva rijeke Dunav, vodostaj u Batini je početkom godine (za Dunav u potpuno netipičnom razdoblju godine!) u kulminaciji zabilježio rekordno visoki vodostaj za mjesec siječanj od +595 cm. Sličan vodostaj (+590 cm) prošli puta je zabilježen u siječnju 1975. godine. Zbog toga je u razdoblju od 18. do 27. siječnja 2011. provedena obrana od poplava na slivnom području Baranja, ali izrazito visoki vodni val Dunava, a time i visoki vodostaj njegovih pritoka nije prouzročio poplavu niti na jednom branjenom području, a svi nasipi odoljeli su vodenoj stihiji. Od tada, pa sve do dana pisanja ovog izvješća (12.07.2011.), vodostaj Dunava se kretao, s oscilacijama, poglavito u domeni malih voda, uz nekoliko manjih vodnih valova koji nisu na našem području dosegli niti razinu pripremnog stanja obrane od poplava, a cijelo navedeno razdoblje poprimilo je karakteristike suše.

Tijekom zime 2010./2011. godine u gornjim dijelovima vodnog područja r. Dunav pale su značajne količine snijega koji se uslijed razdoblja relativno visokih temperatura zraka, početkom siječnja 2011. godine, počeo naglo topiti i zajedno s povećanim palim oborinama slijevati u vodotoke dunavskog vodnog područja. Vodostaj r. Dunav je u kulminaciji dosegao razinu zbog koje je provedena redovna obrana od poplava na našem području. Razina vodostaja Dunava u siječnju 2010. bila je izuzetno visoka te je prouzročila i visoke vodostaje uslijed uspora u njegovim pritocima pa je vodostaj Drave u Osijeku premašio za 95 cm razinu pripremnog stanja i približio se razini redovne obrane od poplava, dok je na potoku Karašici visina vodostaja uzrokovanog usporom uvjetovala provedbu redovne obrane od poplava. Zbog međusobne usporedbe ovogodišnjeg vodnog vala Dunava s vodnim valom iz 2006., a napose rekordnim iz 1965. godine, priložena je sljedeća tablica:

Maksimalni vodostaji u siječnju 2011. godine r. Dunava u Hrvatskoj i r. Drave kod Osijeka:

Vodomjer	Apsolutna kota "0"	Maksimumi siječanj 2011.	Maksimumi lipanj 2010.	Maksimumi travanj 2006.	Maksimumi kolovoz 2002. (Apsolutni zabilježeni maksimumi)
Osijek	81,48 m n.J.m.	+295 - 24.01.2011.	+471 - 13.06.2010.	+503 - 10.04.2006.	+440 - 23.08.2002. (542 - 25.06.1965.)
Batina	80,45 m n.J.m.	+595 - 22.01.2011.	+737 - 12.06.2010.	+751 - 10.04.2006.	+727 - 22.08.2002. (795 - 24.06.1965.) *
CS Tikveš	79,33 m n.J.m.	+544 - 23.01.2011.	+710 - 13.06.2010.	+738 - 10.04.2006.	+687 - 23.08.2002. (775 - 24.06.1965.) *
Aljmaš	78,08 m n.J.m.	+598 - 24.01.2011.	+773 - 13.06.2010.	+808 - 10.04.2006.	+740 - 23.08.2002. (820 - 25.06.1965.)
Dalj	75,20 m n.J.m.	+731 - 24.01.2011.	+911 - 13.06.2010.	+932 - 11.04.2006.	+872 - 23.08.2002. (950 - 25.06.1965.) *
Vukovar	76,19 m n.J.m.	+520 - 24.01.2011.	+690 - 13.06.2010.	+720 - 11.04.2006.	+645 - 24.08.2002. (769 - 26.06.1965.)
Ilok	73,97 m n.J.m.	+544 - 25.01.2011.	+712 - 13.06.2010.	+750 - 12.04.2006.	+655 - 24.08.2002. (790 - 26.06.1965.)

*Vodomjerna postaja nije postojala 1965. godine, kada su zabilježeni stvarni apsolutni maksimumi na Dunavu, ovo su preračunani, približni iznosi!

Povijesni vodostaji rijeke Drave kod Osijeka

Vodomjerna postaja	Zabilježeni vodostaj u cm	Datum opažanja
Osijek "0"= 81,48 m n.J.m.	+542	25.06.1965.
	+503	10.04.2006.
	+493	29.08.1966.
	+482	16.07.1926.
	+474	25.07.1954.
	+471	22.07.1972.
	+471	13.06.2009.
	+440	23.08.2002.

	Razdoblje u kojem su zabilježeni dunavski apsolutni maksimumi na području Hrvatske
	Razdoblje u kojem su zabilježeni dravski apsolutni maksimumi na području Hrvatske (osim Osijek!)

Povijesni vodostaji rijeke Dunav kod Vukovara

Vodomjerna postaja	Zabilježeni vodostaj u cm	Datum opažanja
Vukovar "0"= 76,19 m n.J.m.	+769	26.06.1965.
	+720	10.04.2006.
	+711	14.07.1975.
	+690	13.06.2010.
	+678	04.04.1940.
	+676	23.07.1926.
	+671	26.07.1954.
	+645	24.08.2002.

Kako je vidljivo iz prethodnih tablica, vodostaj Drave kod Osijeka uvijek je svoje maksimume bilježio u razdobljima kada su Dunavom protjecale ekstremne količine vode (zbog uspora), a ne u razdobljima ekstremnih protoka Drave.

Na području Republike Hrvatske, na dionici rijeke Dunav od državne granice do ušća Drave u Dunav, pripremno stanje obrane od poplava, prema mjerodavnim vodomjerima Batina i Tikveš, proglašeno je 15. siječnja 2011., a ukinuto je 02. veljači 2010. godine (Batina i Tikveš). U navedenom razdoblju provedena je i redovna obrana od poplava na zaštitnim vodnim građevinama, od 18. do 27. siječnja 2011. godine.

U razdoblju od 20. do 29. siječnja 2011. godine provedene su aktivnosti u sklopu pripremnog stanja obrane od poplava i na zaštitnim vodnim građevinama i na širem području Grada Osijeka, tj. na dionici Drave od ušća u Dunav do željezničkog mosta u Osijeku, odnosno južnom dijelu Parka prirode.

6. POSJEĆIVANJE PARKA PRIRODE "KOPAČKI RIT"

Zahvaljujući ulaganjima u infrastrukturu, kao i kontinuiranom radu na razvoju programa te brojnim promotivnim akcijama i posebnim programima, Kopački rit je postala nezaobilazna destinacija za stanovnike Osječko-baranjske županije, ali i mjesto na koje rado dolaze brojni ljubitelji prirode iz cijele Hrvatske i šire.

Tijekom 2010. godine, unatoč recesiji, Park prirode posjetilo je više od 30.000 posjetitelja, od čega je bilo 22% inozemnih posjetitelja. U vremenskom periodu od 1.-6. mjeseca 2011. godine broj posjetitelja je za 11% veći u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Povećanju broja posjetitelja Parku prirode uvelike doprinosi provođenje niza novih kvalitetnih programa i akcija, čime Kopački rit postaje sve zanimljivija destinacija posjetiteljima svih kategorija.

7. PROSTORNI PLAN PODRUČJA POSEBNIH OBILJEŽJA PARK PRIRODE "KOPAČKI RIT"

Temeljem članka 21. ranije važećeg **Zakona o prostornom uređenju** ("Narodne novine" broj 30/94., 68/98., 61/00., 32/02. i 100/04.) za parkove prirode bila je obvezna izrada prostornog plana kojeg donosi Hrvatski sabor. Temeljem toga, Hrvatski sabor je 17. veljače 2006. godine donio **Prostorni plan Parka prirode "Kopački rit"** ("Narodne novine" broj 24/06., u daljnjem tekstu: PP "Kopački rit").

PP "Kopački rit" kao prostorni plan područja posebnih obilježja, obuhvaća zaštićeno područje Parka prirode, a u sklopu njega i posebni zoološki rezervat. U tijeku izrade PP "Kopački rit" razmatrani su državni i lokalni zahtjevi te zahtjevi korisnika po pitanju namjene i zaštite prostora. Na osnovu toga utvrđena je mogućnost prihvaćanja odnosno pomirenja različitih interesa u prostoru. Namjena i organizacija prostora utvrđena je u skladu s novim spoznajama i pristupima zaštiti prirode, te su utvrđene mjere korištenja, mjere za uređenje i mjere za unapređenje zaštite okoliša.

Prema područjima za gradnju predviđenim PP "Kopački rit", u Prostornom planu uređenja Općine Bilje utvrđena su građevinska područja dok je na ostalom prostoru Parka, gradnja zabranjena. Tijekom provođenja PP "Kopački rit", kao i kroz upravljanje područjem u svrhu čega je osnovana Javna ustanova Park prirode Kopački rit, nisu uočeni veći problemi.

Osnovna podjela prostora Parka prirode "Kopački rit" je na temeljnu i prijelaznu zonu.

U odnosu na način korištenja prostora, na području Parka prirode Prostornim planom utvrđena su sljedeća područja:

- područja ograničenog korištenja (posebni zoološki rezervat);
- područje selektivnog korištenja (poplavno područje izvan posebnog zoološkog rezervata);
- područje višenamjenskog korištenja (zapadno od nasipa Zmajevac-Kopačevo i istočno od nasipa na lijevoj obali Dunava).

Prostornim planom utvrđeno je 7 kopnenih ulaza u Park prirode, od kojih je glavni ulaz "Mali Sakadaš", a ostali ulazi su "Podravlje", "Podunavlje", "Kozjak", "Grabovac", "Sokolovac" i "Zlatna Greda". Uz ove kopnene ulaze utvrđene su i 4 točke pristupa na vodene putove. Sustav staza za razgledavanje obuhvaća kopnene i vodene staze.

Člankom 55. **Zakona o prostornom uređenju i gradnji** ("Narodne novine" broj 76/07., 38/09., 55/11. i 90/11.) prostorni plan područja posebnih obilježja određen je kao dokument prostornog uređenja državne razine, a s obzirom na namjenu, kao strateški dokument prostornog uređenja koji se obvezno donosi, između ostalog i za područje parka prirode. Njegovo donošenje je i dalje ostalo u nadležnosti Hrvatskog sabora.

Člankom 346. prijelaznih i završnih odredbi Zakona o prostornom uređenju i gradnji propisano je da dokumenti prostornog uređenja doneseni na temelju propisa koji su važili do stupanja na snagu Zakona o prostornom uređenju i gradnji ostaju na snazi do donošenja dokumenata prostornog uređenja prema istom Zakonu time da se mogu mijenjati i/ili dopunjavati te staviti izvan snage i prije donošenja dokumenata prostornog uređenja prema Zakonu o prostornom uređenju i gradnji.

8. PROSTORNI PLAN UREĐENJA OPĆINA BILJE I KNEŽEVI VINOGRADI I PROSTORNI PLAN UREĐENJA GRADA OSIJEKA

Kao što je u poglavlju 2. istaknuto, područje Parka prirode "Kopački rit" nalazi se u tri jedinice lokalne samouprave: Općini Bilje, Općini Kneževi Vinogradi i Gradu Osijeku (samo 0,3% površine).

Prostorni planovi ovih jedinica lokalne samouprave usklađeni su s Prostornim planom Parka prirode "Kopački rit". Oni su važni zbog toga što se njima obuhvaća i kontaktni prostor "Kopačkog rita" što je bitno sa stajališta zaštite prirode, ali i s gospodarskog, prvenstveno turističkog gledišta.

Prostornim planom uređenja Općine Kneževi Vinogradi ("Službeni glasnik" Općine Kneževi Vinogradi broj 5/05., 5/06. i 5/09.) vezano uz kontaktni prostor "Kopačkog rita", dio prostora sjeverno od Parka prirode ocijenjen je kao vrijedan dio prirode i ucrtan je na kartografskom prikazu. Taj dio prostora štiti se planskim mjerama propisanim u Odredbama za provođenje. Dio tih mjera odnosi se na zabranu isušivanja vodenih površina, zabranu uklanjanja prirodne vegetacije na obalama Dunava i promjene prirodnog toka, osim za nužne radove na tehničkom i gospodarskom održavanju vodotoka te zabranu gradnje autorskih stupova, dalekovoda i sl.

Prostornim planom uređenja Općine Bilje ("Službeni glasnik" Općine Bilje broj 8/05.) vezano uz kontaktni prostor "Kopačkog rita", dio prostora zapadno od Parka prirode ocijenjeno je kao vrijedan dio prirode i ucrtan je na kartografskom prikazu. Taj dio prostora štiti se planskim mjerama propisanim u Odredbama za provođenje. Mjere su slične onima iz Prostornog plana uređenja Općine Kneževi Vinogradi i također uključuju zabranu isušivanja vodenih površina, zabranu uklanjanja prirodne vegetacije na obalama Dunava i promjenu prirodnog toka, osim za nužne radove na tehničkom i gospodarskom održavanju vodotoka i sl. Bitno je naglasiti da je u Prostornom planu Općine Bilje utvrđeno više građevinskih područja za naselja povremenog stanovanja, turističko-rekreacijske i ugostiteljsko-turističke zone. Na taj način u kontaktnom području "Kopačkog rita" osigurano je dovoljno prostora za lociranje smještajnih kapaciteta i ostalih sadržaja za razvoj turizma.

U obuhvatu Prostornog plana uređenja Grada Osijeka ("Službeni glasnik" Grada Osijeka broj 8/05., 5/09. i 12/10.) je 0,3% površine Parka prirode, ali taj Plan tretira veći dio prostora južno od rijeke Drave koji se nalazi u južnom kontaktnom području "Kopačkog rita". Dijelom se radi o izgrađenoj strukturi gradskog naselja Osijek (istočna industrijska zona, riječna luka, planirane infrastrukturne građevine vezane uz pročišćavanje otpadnih voda i zbrinjavanje otpada itd.), a dijelom o šumskim površinama koje se nalaze u poplavnom području. Dio pojasa uz desnu obalu Drave u kontaktnom području Parka prirode Prostornim planom uređenja Grada Osijeka utvrđen je kao osobito vrijedan predjel - prirodni krajobraz.

9. PROBLEMI ZAŠTITE, IMOVINSKO-PRAVNIH ODNOSA, UPRAVLJANJA I REŽIMA KORIŠTENJA PROSTORA

Iz ranijih poglavlja vidljivo je da na području Parka prirode postoji nekoliko problema koji se mogu podijeliti u sljedeće grupe:

PROBLEMI RIBNJAKA "PODUNAVLJE-PODRAVLJE"

Nedostatak vode u cjelokupnom području ribnjaka "Podunavlje-Podravlje" mogao bi u bliskoj budućnosti dovesti do potpune degradacije ove vrste staništa. Stoga je neophodno što je prije moguće vratiti ih u prijašnje stanje i redovito puniti vodom..

PROBLEMATIKA VEZANA UZ ZAŠTITU PODRUČJA:

- problem očuvanja neometanog vodnog režima;
- krivolov i krivoribolov;
- požari pri kojima izgore staništa rijetkih i ugroženih životinja, uključujući gnijezda ptica močvarica;
- sušenje šuma

PROBLEMATIKA VEZANA UZ INFRASTRUKTURU:

- neriješeno pročišćavanje otpadnih voda sa područja Baranje.

PROBLEMATIKA VEZANA UZ DOSTUPNOST TERENA I MINIRANOST:

- unatoč naporima i dosadašnjem razminiranju i dalje je veliki dio prostora Posebnog zoološkog rezervata miniran.

DEMOGRAFSKI PROBLEMI:

Naselja u Parku prirode	BROJ STANOVNIKA PO POPISIMA			
	1971. g.	1981. g.	1991.g.	2001.g.
TIKVEŠ	167	120	73	28
KOZJAK	407	270	140	80
Ukupno:	574	390	213	108

(napomene: Tikveš i Kozjak se od 1991. iskazuju kao samostalna naselja, rubno uz vanjsku granicu Parka prirode nalazi se naselje Podunavlje; može se reći da je ovo naselje demografski odumrlo budući je u njemu 2001. godine evidentirano jedno dvočlano kućanstvo)

- još uvijek nedostatan povratak stanovništva u naselja unutar Parka prirode Kopački rit.

10. ZAKLJUČCI

Potrebno je napomenuti da je bitno unaprijeđen dijalog između svih čimbenika u prostoru s ciljem ostvarenja zajedničkih i općih javnih interesa u očuvanju ekološke vrijednosti i značaja, biološke raznolikosti i osobitosti područja Parka prirode.

Resursi Parka prirode moraju se koristiti sukladno mjerama zaštite i očuvanja Parka prirode te mjerama održivog korištenja prirodnih dobara pri čemu se kao prioritetne aktivnosti utvrđuju:

- pronalaženje rješenja za punjenje ribnjaka Podunavlje vodom i njihovu revitalizaciju;
- razminiranje cijelog područja;

- poštivanje propisa iz područja zaštite prirode od strane svih korisnika Parka prirode, lokalnog stanovništva, svih ostalih pravnih i fizičkih osoba i sl;
- očuvanje vodnog režima kao prirodnog obilježja, budući je od presudnog značaja za očuvanje Parka prirode;
- trajno istraživanje i praćenje stanja u prirodi;
- izgradnja infrastrukture i obnova postojeće;
- rješavanje pitanja otpadnih voda;
- promidžba Parka prirode i razvoj održivog sustava posjećivanja;
- razvoj održivog turizma cijele regije;
- protupožarna zaštita.

Vezano uz socio-ekonomsku situaciju naselja unutar Parka prirode i cijele Baranje kao prioritetne aktivnosti se utvrđuju:

- daljnje povezivanja Parka prirode sa svim subjektima okruženja;
- daljnje jačanje uključivanja lokalnog stanovništva u život parka prirode te njegovo očuvanje.

U proteklih nekoliko godina od strane sva tri pravna subjekta s javnim ovlastima koji djeluju na području Parka prirode (Javna ustanova, Hrvatske šume i Hrvatske vode) učinjen je velik napredak u pogledu zaštite, održavanja, očuvanja i proučavanja Kopačkog rita. Izgrađene su važne građevine infrastrukture kao i građevine vezane uz posjećivanje i proučavanje Kopačkog rita. Sve to rezultiralo je i povećanjem broja posjetitelja čime se Kopački rit sve više afirmira i kao bitna točka turističke ponude Osječko-baranjske županije, posebno eko-turizma. U tom pogledu značajni su i napori Turističke zajednice Osječko-baranjske županije.